

Pred nami je knjižica, ki je eden od temeljnih kamnov nastajajočega Centra za arhitekturo Krasa v Štanjelu. Veliko strokovnjakov je vgradilo del svojega znanja vanjo, da bi v prihodnje bolje in spoštljivejše ravnali z našo stavbno kulturo in s seboj. Kar je skozi tisočletja človek zgradil na Krasu, je storil s preudarnostjo in varčno. Kar je bilo zgrajenega, je bilo namensko, uporabno, potrebno za preživetje. Kaj več od tega so si lahko privoščili le redki pripadniki visokega sloja.

Zato je bila vsaka malenkost premišljena, revščina je silila v modre odločitve in obenem je bilo potrebno paziti, da se je gradilo na čim slabšem in bornem zemljišču. Vsaka ped zemlje je pomenila hrano, preživetje. Zato so tudi pazili, da so hiše postavili tako, da jih je pozimi sonce čim prej osvetlilo in se upiralo v njih do zatona. Sonce je skozi majhna okna grelo. Skozi majhna okna je burja ukradla manj toplote kot skozi današnja panoramska. Ko je človek stopil na rob ganka, je bil napušč (linda) tik nad njegovim temenom zato, da je ščitil okna v nadstropju pred poletnim soncem, fasado pred bičanjem dežja in snega. Gank je bil tudi veliko nižje postavljen kot danes, da je opravljal enako varovalno nalogo kot napušč. Pred hišo je bila trta kot naravna klimatska naprava. Poleti je dajala senco in hlad, pozimi odvrгла liste in spustila sončne žarke skozi okna v prostor. Ko predelujemo stare hiše, vidimo, da je ta dvojen: z obeh strani kamen, sredi pa votlo; napolnjeno s plevami, listjem, starimi cunjami, čevlji... Danes bi rekli temu odpadki.

Knjižica nas uči, kako naprej, kako ohraniti tisočletno pamet in izkušnje, kako ob današnjih potrebah zložiti staro in novo. Današnje nuje so v mnogo čem drugačne kot tiste izpred stoletij in tisočletij, ljudje pa se nismo veliko spremenili. Nekoč in danes si želimo prijetnih bivališč in prostorov, čim manj umetnega in prijetno toplino, domačnost.

Hvala vsem, ki ste se trudili in ustvarili ta priročnik. Še posebej Nataši Kolenc, Aleksandri Torbica in mag. Eriku Modicu.

Danijel Božič, župan

Kraška hiša priročnik za prenovo

Kraška hiša

priročnik za prenovo

Občina Komen - Center za arhitekturo Krasa

CENTER ZA ARHITEKTURO KRASA

Priročnik je publikacija, nastala pod okriljem Centra za arhitekturo Krasa. Delovanje Centra za arhitekturo Krasa je usmerjeno predvsem v širitev znanj za kakovostni razvoj in varovanje prostora in arhitekture Krasa. Center je zasnovan kot stičišče formalnega in neformalnega delovanja vseh tistih, ki se kakorkoli ukvarjajo s to bogato dediščino in izročilom.

Publikacija je nastala v sodelovanju različnih strokovnjakov, poznavalcev in ljubiteljev kraškega prostora z namenom promocije kakovostne prenovе kraške arhitekture. Vsebina priročnika se naslanja na obsežno literaturo, ki na to temo obstaja, in je v veliki meri v fizični ali digitalni obliki prisotna v knjižnici Centra za arhitekturo Krasa v Štanjelu. Veliko vsebin so sodelujoči prispevali na osnovi lastnih spoznanj in izkušenj, ki jih je, prav tako kot literature, v prostoru veliko. V priročniku so navedeni posamezni avtorji besedil, vendar je celotno besedilo nastajalo ob sodelovanju številnih drugih, ki niso poimensko izpostavljeni. Publikacija je dostopna v elektronski obliki na spletnih straneh Centra za Arhitekturo Krasa http://www.komen.si/center_za_arhitekturo_krasa/

Pri nastanku priročnika so poleg avtorjev sodelovale še naslednje institucije, ustanove in podjetja:

Fakulteta za arhitekturo, Univerza v Ljubljani
GI ZRMK d. o. o., PE Maribor
Graditeljstvo Henigman d. o. o.
OCRA Obrtni center restavradorstva d. o. o
Pepa s Krasa, Zavod za trajnostni razvoj Krasa
Slovenski etnografski muzej
Ustanova Maks Fabiani
Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Restavratorski center
Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije – OE Nova Gorica
ZRC SAZU, Raziskovalna postaja Nova Gorica

in množica posameznikov, brez katerih tovrstna publikacija ne bi bila mogoča.

Vsem se za sodelovanje iskreno zahvaljujemo.

Avtor fotografije na naslovnici: Bogdan Zupan

Ta publikacija je nastala v okviru projekta Občine Komen »Ureditev Centra za arhitekturo Krasa v Štanjelu« v partnerstvu z Zavodom za varstvo kulturne dediščine - območna enota Nova Gorica, na podlagi javnega razpisa akcijske skupine za Zgornjo Vipavsko dolino in Komenski Kras (LIN 2010), finančni pomoči Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja – program LEADER. Organ upravljanja za program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007-2013 je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
Za vsebino dokumenta odgovarja Občina Komen.
Vodja projekta: Erik Modic
Strokovni vodja projekta: Aleksandra Torbica

